

Х. П. Кореновська

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., доц. Є. Д. Стрельцова

КОЛІЗІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН МІЖ БАТЬКАМИ І ДІТЬМИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Внаслідок інтенсивних міграційних процесів, які спостерігаються у світі з кожним роком, в країнах, включаючи Україну, зростає кількість сімейних відносин, ускладнених іноземним елементом. У зв'язку з цим постає багато питань правового характеру, які потребують вирішення. Одне з таких питань пов'язане з необхідністю правового регулювання взаємовідносин між батьками та дітьми, зокрема питання про стягнення аліментів з одного з батьків. Враховуючи той факт, що матеріально-правові норми сімейного права різних країн відрізняються одні від інших, що породжує численні колізії при вирішенні на практиці справ, ускладнених іноземним елементом [1], виникає проблема «вибору» закону.

Отже, мета цих тез полягає в з'ясуванні та узагальненні підходів, які існують на національному та міжнародному рівнях стосовно визначення права, яке підлягає застосуванню до аліментних відносин між батьками та дітьми, через порівняльний аналіз українського, зарубіжного та міжнародного законодавства з цієї проблеми.

Колізійно-правове регулювання відносин між батьками і дітьми у міжнародному приватному праві займає особливе місце, оскільки сімейні відносини є однією з найбільш складних сфер колізійного регулювання, що зумовлено великою кількістю нормативно-правових актів, які містять норми, що можуть повністю або частково суперечити одна одній [2].

Проблемам сімейного права у міжнародному приватному праві дедалі частіше приділяють увагу як національні та зарубіжні законодавці, так і науковці. Зокрема, питанням шлюбу та сім'ї у міжнародному приватному праві були присвячені праці українських та зарубіжних вчених: Е. А. Абросимової, Н. М. Богуславського, А. С. Довгєрта, В. П. Звекова, В. Кисіля, Р. К. Матвєєва, Л. П. Ануфрієвої, Н. В. Орлової та ін. У їхніх працях висвітлено такі важливі аспекти, як особливості національного законодавства різних країн щодо інтернаціональних сімейних відносин, проблемні питання застосування для їх регулювання колізійних норм тощо.

Одними з найбільш поширених відносин у міжнародному сімейному праві, що потребують колізійно-правового регулювання, є відносини щодо утримання дітей, зокрема аліментні відносини між батьками і дітьми.

Велику роль у регламентуванні аліментних правовідносин з іноземним елементом відіграють міжнародні конвенції. Зокрема, Конвенція про право, що застосовується до аліментних зобов'язань, підписана у Гаазі у 1973 р., містить норми, що встановлюють варіанти вибору права, яке варто застосувати в зобов'язаннях щодо утримання як неповнолітніх дітей, так і повнолітніх осіб [3]. Ще одним багатостороннім договором, який регулює аліментні зобов'язання, є Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах, укладену державами – членами СНД у м. Мінську 22 січня 1993 р., яка передбачає, що правовідносини батьків і дітей визначаються за законодавством Договірної Сторони, на території якої постійно проживають діти [4].

Окрім цього, аліментні зобов'язання врегульовані нормами таких міжнародних договорів, як Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20 червня 1956 року, ратифікована Україною 20 липня 2006 року; Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 2 жовтня 1973 року, до якої Україна приєдналася 14 вересня 2008 року; Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інші форми сімейного утримання від 23 листопада 2007 року, яка була ратифікована 11 січня 2013 року, норми яких спрямовані на спрощення процедури стягнення аліментів за кордоном шляхом адміністративного співробітництва держав через їх центральні органи та інші компетентні органи щодо визнання і виконання рішень по зобов'язаннях про утримання.

Слід зазначити, що колізійно-правове регулювання аліментних відносин між батьками та дітьми передбачено також національними правовими системами. Так, наприклад, згідно зі ст. 20 Закону Польщі «Про міжнародне приватне право» аліментні зобов'язання між родичами або свояками підкоряються національному законодавству особи, яка має право на аліменти. Таким чином, застосовується колізійна прив'язка особистого закону дитини, на користь якої стягуються аліменти [5].

Законодавством Грузії передбачено колізійну норму про застосування права країни місця проживання кредитора. Частиною 1 статті 48 Закону Грузії «Про міжнародне приватне право» від 1998 р. визначено, що до відносин утримання застосовується право країни звичайного місця проживання кредитора. Якщо кредитор не може отримати аліменти від боржника, застосовується право країни, до якої належать обидва. Якщо кошти неможливо отримати у відповідності з обома правопорядками – застосовується право Грузії [6].

У Туреччині при виникненні колізій застосовується прив'язка до особистого закону боржника. Відповідно до ст. 21 Закону Туреччини «Про міжнародне приватне право і міжнародний цивільний процес» обов'язок утримувати регулюється правом країни громадянства боржника [7].

Застосування закону спільного громадянства кредитора і боржника передбачено ст. 164 Сімейного кодексу Російської Федерації, аліментні зобов'язання повнолітніх дітей на користь батьків, а також аліментні

зобов'язання інших членів сім'ї визначаються законодавством держави, на території якої вони мають спільне місце проживання [8].

Згідно зі ст. 29 Закону КНР «Про застосування права до цивільних правовідносин, ускладнених іноземним елементом» аліментарні відносини визначаються правом однієї з країн, які є місцем постійного проживання або громадянства будь-якої зі сторін, або місцем знаходження основного майна, право якої найбільш сприяє захисту прав та інтересів особи. Таким чином, в КНР застосовується право країни, з якою правовідносини з аліментних зобов'язань мають найтісніший зв'язок [9].

Відповідно до ст. 66 Закону України «Про міжнародне приватне право» права та обов'язки батьків і дітей визначаються особистим законом дитини або правом, яке має тісний зв'язок із відповідними відносинами і якщо воно є більш сприятливим для дитини [10].

Отже, виходячи з аналізу міжнародних договорів та нормативно-правових актів національних законодавств, можна виділити декілька колізійних критеріїв щодо визначення права, що підлягає застосуванню до аліментних зобов'язань:

1. Застосування прив'язки особистого закону дитини, на користь якої стягуються аліменти.
2. Застосування права країни місця проживання кредитора.
3. Застосування особистого закону боржника.
4. Застосування закону спільного громадянства кредитора і боржника.
5. Застосування права країни, з якою правовідносини з аліментних зобов'язань мають найтісніший зв'язок.

Підбиваючи підсумки, варто сказати, що регулювання аліментних правовідносин у міжнародному приватному праві являє собою одну з найскладніших проблем, оскільки відмінності у змісті матеріально-правових норм різних держав в цій сфері неминуче призводять до колізій, які, у свою чергу, вирішуються по-різному не тільки у різних юрисдикціях, а й міжнародними конвенціями. Отже, це означає, що регулювання аліментних зобов'язань, між батьками та дітьми, обтяжених іноземним елементом, потребує дуже ретельного підходу з урахуванням особливостей національної правової системи та обставин конкретної справи.

Список використаної літератури

1. Корнєв Ю. В., Берегович Л. В. Колізійне регулювання сімейних правовідносин у міжнародному приватному праві: шляхи подолання конфлікту. *Юридичний вісник*. 2018. Вип. 4. С. 140-145.
2. Калакура В. Я. Правове регулювання правовідносин батьків та дітей у міжнародному сімейному праві. *Університетські наукові записи*. 2009. Вип. 3. С. 81-87.
3. Конвенція про право, що застосовується до аліментних зобов'язань 1973 р.: Конвенція, міжнародний документ від 02.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_001#Text (дата звернення: 01.04.2021).
4. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 р.: Конвенція, міжнародний документ від 22.01.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/997_009 (дата звернення: 04.04.2021).

5. Про міжнародне приватне право: Закон Польщі від 1965 р. URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/doc/041101> (дата звернення: 01.04.2021).
6. Про міжнародне приватне право: Закон Грузії від 1998 р. URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/doc/050301> (дата звернення: 02.04.2021).
7. Про міжнародне приватне право: Закон Туреччини від 1982 р. URL: <https://pravo.hse.ru/intprilaw/doc/070601> (дата звернення: 01.04.2021).
8. Сімейний Кодекс Російської Федерації: Закон Російської Федерації від 29.12.1995 р. URL: <http://docs.cntd.ru/document/9015517> (дата звернення: 03.04.2021).
9. Про застосування права до цивільних правовідносин, ускладнених іноземним елементом: Закон Китайської Народної Республіки від 28.10.2010 р. URL: https://chinalaw.center/civil_law/china_international_private_law_2010_russian/ (дата звернення: 01.04.2021).
10. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. №2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2709-15> (дата звернення: 03.04.2021).